

Mili Bog naj blagoslovi naše delo in geslo za Mohorjevo družbo bodi: „Ne nazaj in navzdol, marveč vselej naprej in navzgor!“

V Celovcu, dné 30. prosinca 1901. Odbor.

Politični pregled.

Državni zbor se je sešel dne 31. januarja, a že prva seja je pokazala, da ne bo manjkalo viharjev. Prvi seji je predsedoval starosta vseh poslancev, dr. Weigel. Ko je ministrski predsednik dr. Körber vstopil v dvorano, so češki socialisti proti njemu hrupno demonstrirali, tako tudi, ko je odhajal. Weigel je pozdravil zbornico. Ko se je klicalo cesarju „Slava“ so se odstranili nemški radikalci in socialni demokratje. Čehi so zahtevali, naj Weigel zbornico pozdravi tudi v poljskem jeziku, a to se ni zgodilo. Ko je predsednik omenil umrlo angleško kraljico, so nemški radikalci demonstrirali zoper Angleže in za Bure. Po pozdravu so poslanci storili obljubo, in je bila s tem seja končana. — Druga seja je bila po prestolnem govoru v torek dne 5. februarja. V tej seji so češki in hrvaški poslanci podali pravna zavarovanja glede državnopravne uredbe. Nemški radikalci so razgrajali, naj se govori samo nemško. Podanih je bilo vse polno protestov zoper volitve. Starosta dr. Weigel je predlagal, naj se za volitev predsedništva skliče seja na soboto, nemške stranke pa so zahtevale, naj bo seja v petek in to je tudi obveljalo. Danes bo torej volitev predsedništva. Sedaj je še popolnoma negotovo, kdo da postane predsednik, odločili bodo pač Poljaki. V tej seji bodo Čehi nasvetovali, naj se na prestolni ogovor odgovori s posebno adreso, in naj se v to svrhu izvoli poseben adresni odsek. Ta predlog bo utemeljeval poslanec dr. Stransky, jeden najbolj rezkih govornikov izmed vseh Čehov. Razvila se bo na vsak način velika razprava, vendar je že danes gotovo, da se adresni odsek ne bo volil, in da se torej tudi adresa ne sklene. Nemci tega nočejo, ker se boje, da bi se državni zbor izrekel za ravnopravnost vseh narodov, in da bi zahteval za posamezne dežele večjo samostalnost. Nemci so pridobili Poljake in ž njih pomočjo bo češki predlog odklonjen. Nekoliko pa bo ta razprava položaj vendar osvetila, in zato se s splošno napetostjo pričakuje.

Stranke v drž. zboru so se že vse konstituirale. Nemške stranke so se skrčile, ker se je prejšnji centrum združil z nemško katoliško stranko v jeden sam klub. Nasprotno pa se je število slovanskih strank pomnožilo. Jugoslovanski poslanci so se razcepili v dva tabora, češki poslanci pa kar na tri. Narodni Malorusi imajo svoj klub in poljska ljudska stranka tudi svojega. V tem ko imajo nemške stranke svojo „Gemeinbürgschaft“, katera jih vse veže v jedno celoto, ni mej slovanskimi strankami nobene vezi, nasprotno, Poljaki so se Nemcem močno približali in bodo bržčas hodili ž njimi roko v roki.

Hrvatsko-slovenski klub in slovanski centrum. — Jugoslovanski državni poslanci so se razcepili. Dr. Šusteršič je pri pogajanjih zaradi ustanovitve skupnega kluba izjavil, da se napredni slovenski poslanci na noben način ne smejo sprejeti v skupni klub, in ker so se temu razni poslanci ustavljali je ustanovil „Slovanski centrum“. Temu so pristopili slovenski poslanci Šusteršič, Pfeifer, Povše, Vencajz, Pogačnik, Žitnik, Berks, Žičkar in Gregorčič, vrh tega češka klerikalca Stojan in Hrubau in štirje vladni Rusini. Ostali jugoslovanski poslanci so izjavili, da vstopijo v slovanski centrum samo, če se sprejmejo tudi slovenski napredni poslanci, a ker tega ni bilo možno doseči, so ustanovili poseben

klub, kateremu so pristopili poslanci Biankini, Borčič, Ferjančič, Ferri, Gabršček, Ivčević, Klaić, Perič, Plantan, Ploj, Robič, Spinčič. Šupek, Tavčar, Vuković in Zaffron, ki so izvolili predsednikom dr. Ivčevića, njegovim namestnikom pa dr. Ploja ter izdali naslednjo programatično izjavo: „Hrvatsko-slovenski klub, stoječ na krščanski podlagi, zavzemati se hoče z vsemi zakonitimi sredstvi za narodne pravice Hrvatov in Slovencev in njih vsestranski napredek na kulturnem in gospodarskem polju. Posebno pozornost bode posvetil vprašanju zgradbe nujnih železnic v južnih pokrajinah monarhije. Pripravljen je vzajemno podpirati opravičene zahteve vseh ostalih slovanskih narodov ter v to svrho stopiti v čim ožjo zvezo z njihovimi zastopniki. Uvažuje prepričanje onih svojih članov, kateri so za oživotvorenje hrvatskega državnega prava ter jemlje na znanje pravno zabrambo, ki se je izročila poslanski zbornici dne 5. februarja l 1901.“ — Program hrvatsko-slovenskemu klubu je tak, da mu ne more nihče ugovarjati, niti klerikalec niti liberalec in je zategadelj pričakovati, da se mu pridružita vsaj še Berks in Žičkar. Seveda bi klub tudi vse druge slovenske poslance z veseljem sprejel. To je želeti, ker bo potem ta klub, ki je po številu članom jednodnostni pravi zastopnik južnih Slovanov in se bo kot kat. uvaževal, toliko vplivnejši, dočim „slovanski centrum“ že zategadelj ne more kriti veljave, ker so v njem združeni tudi taki elementi, ki sami sploh ne morejo priti do veljave, katerih pripadnost „centrum“ pa jemlje temu značaj nekacega refugija za tiste, ki drugod ne morejo priti pod streho.

Alojzij baron Pražak. Dne 31. januarja je umrl tisti nekdanji avstrijski minister pridobil za slovanski narod še največ zaslug. To je baron Alojzij Pražak, češki minister in nekaj let, od 1881. do 1888. l. vodja justičnega ministrstva v Taaffejevem kabinetu. Pražak je l. 1882. izdal tisto jezikovno naredbo, s katero je pri sodiščih slovenskemu jeziku zagotovil vsaj nekoliko ravnopravnosti.

Ogrska. — V ogrskem državnem zboru so hrupni prizori v prvi seji dunajskega parlamenta našli odmev. Poslanec Pichler je vlado interpeliral, kaj bo, če avstrijski parlament ne bo sposoben za delo. Ministrski predsednik Szell je odgovoril, da je vlada že pripravljena na to. To se pravi, vlada se bo okoristila tega, in to je povse naravno.

Balkan. — V Srbiji so prepovedali listom, ščuvati zoper Avstrijo, v Bolgarijo pa hoče baje vlada razpustiti tiste komiteje, ki delajo na osvobojenje Macedonije izpod turškega jarma. To potrjuje, da so resnične tiste vesti, ki krožijo po listih, da je mej Avstrijo in Srbijo nastala velika napetost, in da je nakupičenega na Balkanu mnogo smodnika.

Vojna v južni Afriki. — Vesti z južno-afriškega bojišča postajajo če dalje redkejše; zdaj in zdaj se sicer poroča, da so dosegli danes Buri, jutri pa Angleži kak majhen uspeh, vendar kaže vse, da Angleži mnogo prikrivajo. O tem ni dvoma, da se Angležem silno slabo godi. Buri so tako-rekoč gospodarji celega južnoafriškega terena, angleška armada pa ni v stanu jih ukrotiti. K temu je pa prišla še kuga. Celo angleški listi sami priznavajo, da je v angleški armadi začel rzasajati črevesni katar, prav za prav tifus, ki požanje vsak teden na stotine vojakov. Še nikdar ni bilo toliko bolnikov kakor sedaj. Povprek je vsak teden 20.000 vojakov v bolnici. O ostali armadi se poroča, da nima ne obleke, ne obutve, ne hrane. V očigled takim razmeram je prav verjetno, da bo nemški cesar, čim se vrne iz Londona, sprejel Krügerja v avdijenci in poskusil posredovati mej Angleži in mej Buri v svrhu miru.